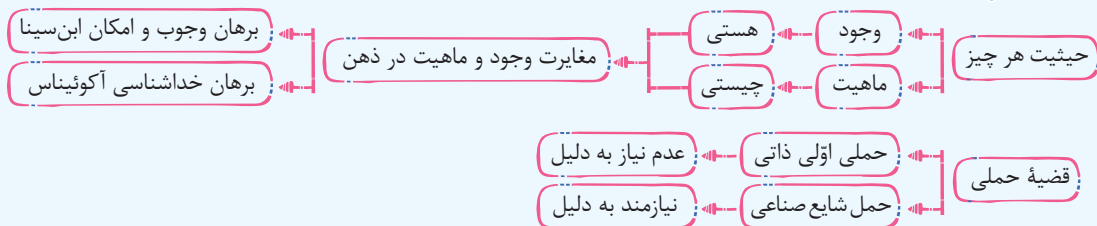

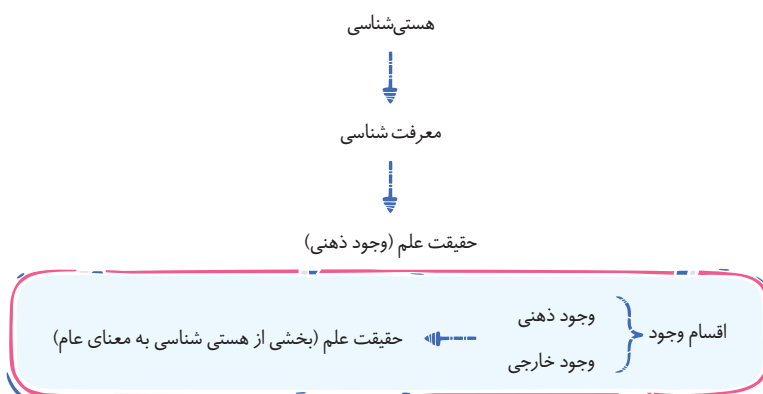

تخت‌گاز

موضوع دانش فلسفه، «هستی» یا «وجود» است: «دانش فلسفه» — «وجود شناسی»

معرفت‌شناسی هم که درباره، حقیقت علم صحبت می‌کند، بخشی از هستی‌شناسی به معنای عام آن است؛ زیرا حقیقت علم که «وجود ذهنی» نامیده می‌شود، خود از اقسام وجود است و این هستی است که به وجود ذهنی و وجود خارجی تقسیم می‌شود. بنابراین:

مباحث اصلی فلسفه علاوه بر تقسیم وجود به وجود خارجی و وجود ذهنی مباحثی مانند رابطه هستی با چیستی، تقسیم وجود به علت و معلول، واجب و ممکن، ثبات و متغیر و مانند این‌ها را نیز شامل می‌شود.

هستی و چیستی

یکی از مباحث اولیه فلسفه، تعیین نسبت و رابطه میان دو مفهوم «هستی (وجود)» و «چیستی (ماهیت)» است؛ زیرا این دو مفهوم از پرکاربردترین مفاهیم میان انسان‌ها هستند و معمولاً در کنار هم به کار می‌روند.

ماهیت و چیستی

ماهیت عبارت است از چیستی هر شی.

مثلاً در زندگی، همیشه «چیزهایی» در اطرافمان وجود دارند و به حسب نیاز از آن‌ها استفاده می‌کنیم؛ بعضی از این چیزها واقعی هستند مانند آب، درخت، میوه و ... و برخی نیز خیالی و غیرواقعی هستند مانند غول، دیو، سیمرغ، ققنوس، سراب و ...

پس: ماهیات موجود در ذهن به دو دسته تقسیم می‌شود:

- ماهیت‌هایی که در جهان خارج از ذهن وجود دارند (واقعیت یا واقعیت‌هایی وجود دارند) مانند اشیای جهان اطراف ما
- ماهیت‌هایی که در جهان خارج از ذهن وجود ندارند (فرض وجود برای چیزی موجب نمی‌شود که آن چیز، موجود واقعی باشد بلکه ممکن است زائیده تخیلات افراد باشد) مانند دیو، سیمرغ و ...

وجود و هستی

وجود مفهومی است که دلالت بر هستی یک موجود دارد مثلاً وقتی به حیوانی اشاره می‌کنیم و می‌گوییم «این چیست» به این امر اشاره کرده‌ایم که وجود و هستی را برای آن حیوان در نظر گرفته‌ایم و حال با توجه به موجود بودن آن حیوان، به دنبال شناخت ماهیت و چیستی آن هستیم.

نکته مفهومی

مفهومی که در قضایای مربوط به وجود در جایگاه موضوع قرار می‌گیرد، ماهیت و معمولی که نشان دهنده هستی یا نیستی آن موضوع است، وجود و هستی نامیده می‌شود.

مثال: فیل وجود دارد «فیل»، «ماهیتی» است که محمول «وجود» بر آن حمل شده است

ماهیت هستی
(چیستی) (وجود)

نکته استفاده از ضمائر اشاره مانند «این» و «آن» و نظایر آن نشان می‌دهد که مفهوم وجود برای شی یا مفهوم مدنظر ما ثابت شده است و به دنبال شناخت «ماهیت یا چیستی» آن مفهوم هستیم.

مثال: این چیست «این حیوان بزرگ و تنومند، فیل نام دارد»

نتیجه بحث این‌که:

انسان در هر چیزی که مشاهده می‌کند (با آن مواجه می‌شود)، دو جنبه و حیثیت می‌یابد:

- وجود: وجه مشترک موجود است
- ماهیت: وجه اختصاصی موجود است

مثلاً وقتی حیوانی را می‌بینیم هم به وجود داشتن آن و هم به ماهیت و ویژگی‌های آن پی می‌بریم و به عبارت دقیق‌تر، ابتدا وجود هر چیزی را اثبات می‌کنیم و بعد به بررسی ماهیت آن می‌پردازیم:

مرحله اول: من هستم «مرحله دوم: اشیاء هستند» «مرحله سوم: من می‌توانم اشیاء را بشناسم»

مغایرت وجود و ماهیت

فارابی، فیلسوف بزرگ مسلمان، به نسبت میان «وجود» و «ماهیت» توجه ویژه‌ای کرد و در تمایز و تفاوت میان این دو مفهوم نکاتی را مطرح کرد. ابن سینا راه فارابی را ادامه داد و بیان کرد که وقتی می‌گوییم «هستی» و «چیستی» دو جنبه یک چیزند، به این معنا نیست که آن‌ها دو جزء از یک چیزند که با هم ترکیب یا جمع شده باشند مثل اکسیژن و هیدروژن که دو جزء تشکیل دهنده آب هستند یا حتی مثل کاغذ و رنگ کاغذ هم نیستند که بگوییم کاغذ، سفید است یا رنگ دیگری است.

نکته در واقع تفاوت وجود و ماهیت در ذهن است نه در عالم خارج؛ یعنی مثلاً وقتی می‌گوییم انسان موجود است تفاوت «انسان» که ماهیت است و «وجود» فقط در «ذهن» و از جهت «مفهوم» است و «الآن» در عالم خارج تفاوتی بین وجود و ماهیت نیست؛ یعنی در عالم خارج، وقتی به «انسان» اشاره می‌کنیم دو امر جداگانه به نام «وجود» و «انسان» نداریم؛ به عبارت دیگر، «انسان» و «وجود انسان» دو مفهوم مختلف و متفاوت در ذهن هستند نه دو موجود جداگانه در عالم خارج.

برای یادگیری بهتر تفاوت وجود و ماهیت در ذهن به حالت‌های زیر توجه کنید:

حالت اول: مفاهیمی که چیستی و هستی آن‌ها به یک اندازه برای ما مشخص است مانند میز و صندلی و سیب و آب

حالت دوم: مفاهیمی که چیستی آن‌ها برای ما کاملاً مشخص است ولی از هستی آن‌ها به وضوح خبر نداریم مانند برخی اعداد، برخی اشیای هندسی، اتم، الکترون

حالت سوم: مفاهیمی که هستی آن‌ها برای ما مشخص است اما در مورد چیستی آن‌ها نظر روشنی نداریم مانند کرات و سیارات دیگر

حالت چهارم: مفاهیمی که چیستی آن‌ها برای ما کاملاً مشخص است اما می‌دانیم که حداقل تا کنون وجود نداشته‌اند مانند سیمرغ، دیو و ...

نکته از مغایرت وجود و ماهیت با تعابیر دیگری مانند «زیادت وجود بر ماهیت در ذهن» یا «عدم عینیت وجود و ماهیت در ذهن» نیز یاد می‌شود.

به این دو قضیه توجه کنید:

① انسان، حیوان ناطق است   ② انسان، موجود است.

در عبارت «انسان حیوان ناطق است»، «حیوان ناطق» که محمول قضیه است در تعریف «انسان» آمده است در واقع انسان همان حیوان ناطق است یعنی حیوان ناطق بودن از انسان جدایی ناپذیر است مانند مثلث که برای شکل سه ضلعی استفاده می‌شود.

در این نوع تعریف، فقط تفاوت موضوع و محمول در گستردگی استفاده از مفاهیم است مثلاً لفظ انسان، مختصرتر از لفظ حیوان ناطق است.

بنابراین حمل «حیوان ناطق» بر «انسان» یک حمل ضروری است و به دلیل نیاز ندارد یعنی نمی‌توان پرسید چه عاملی باعث شد که حیوان ناطق را بر انسان حمل کردید دقیقاً مانند حمل سه‌ضلعی بر مثلث.

اما در عبارت «انسان، موجود است» مفهوم «وجود» با مفهوم «انسان» تفاوت دارد و جزء تعریف آن قرار نمی‌گیرد؛ بنابراین میان «انسان» به عنوان یک ماهیت و چیستی و «وجود» رابطه ضروری برقرار نیست زیرا انسان می‌تواند وجود داشته باشد یا وجود نداشته باشد.

بنابراین در این نوع قضایا، حمل «وجود» بر هر «چیستی» از جمله «انسان» نیازمند دلیل است و ضروری نیست مانند قضایای «انسان شیر است» یا «انسان مخلوق است». **نکته** این دلیل می‌تواند حسی یا تجربی باشد یا عقلی محض.

نکته مفهومی

عباراتی نظیر «انسان حیوان ناطق است» را حمل اولی ذاتی و عباراتی نظیر «انسان موجود است» را حمل شایع صناعی می‌نامند.

حمل اولی ذاتی: موضوع و محمول از جهت «مفهوم» و «مصادق» با یکدیگر وحدت دارند و فقط از جهت اجمال و تفصیل (اختصار یا گستردگی توضیح و تبیین) با یکدیگر اختلاف دارند. مثلاً «حیوان ناطق» و «انسان» از نظر مصادق و مفهوم یکسان هستند ولی فقط مفهوم توضیح انسان، مختصرتر از توضیح مفهوم حیوان ناطق است.

حمل شایع صناعی: موضوع و محمول از نظر «مفهوم» مختلف هستند اما در مصادق وحدت و اشتراک دارند. این نامگذاری به این دلیل است که در اصطلاحات عرفی و رشته‌ها و صنایع علمی و ادبی این نوع تعریف، رواج و شیوع دارد مثلاً در قضیه «انسان موجود است»، «انسان» و «موجود» دو مفهوم مختلف هستند ولی «انسان» از مصادیق انواع «موجودات» محسوب می‌شود.

یک گام فراتر

اگر مفهوم «وجود» عین مفهوم «ماهیت» یا جزء آن بود، آیا مشکل و مسئله‌ای پیش می‌آمد؟

پاسخ بله قطعاً مشکل ساز می‌شد! چون در این صورت به محض این‌که چیزی را تصور می‌کردیم (یعنی ماهیت آن برای ما مشخص می‌شد) باید وجودش هم اثبات می‌شد در حالیکه این چنین نیست مثلاً با اینکه ماهیت و چیستی سیمرغ یا ققنوس برای ما مشخص است ولی می‌دانیم که وجود و هستی ندارند. بنابراین وجود و ماهیت در ذهن با یکدیگر مغایرت دارند (یا به عبارتی دیگر، مفهوم وجود و ماهیت در ذهن با یکدیگر عینیت ندارد)

درحاشیه

کتاب شفاء، مهم‌ترین و جامع‌ترین اثر ابن‌سینا شامل منطق، طبیعیات، ریاضیات و الهیات است. مولف در هر چهار قسمت به طور یقین و کامل سخن گفته و مطالب لازم را درباره هر یک از این چهار علم به صورتی منظم و قابل استفاده در اختیار مخاطب قرار داده است.

گذری تاریخی (سیر تاریخی مغایرت وجود و ماهیت)

توجه ویژه فارابی و بیان دقیق ابن‌سینا در این بحث بدین معنا نیست که فیلسوفان گذشته به این موضوع توجهی نداشته‌اند.

✦ **ارسطو** در کتاب «مابعدالطبیعه» وجود را از ماهیت جدا می‌سازد اما به توضیحات کوتاهی اکتفا می‌کند

✦ به علت توجه خاص ابن‌سینا این بحث به عنوان «مغایرت وجود و ماهیت» و با عناوین مشابه (مانند زیادت وجود بر ماهیت یا عدم عینیت وجود و ماهیت در ذهن) مقدمه طرح مباحث جدیدی قرار گرفت؛ به گونه‌ای که گفته‌اند «فرق بین ماهیت و وجود، بی‌تردید یکی از اساسی‌ترین آراء و عقاید فلسفی در تفکر اسلامی است.» این نظر، پایه یکی از برهان‌های ابن‌سینا در اثبات وجود خدا به نام برهان «وجوب و امکان» نیز قرار گرفت.

✦ یکی از فیلسوفان بزرگ اروپا به نام «توماس آکوئیناس» که با فلسفه ابن‌سینا آشنا بود، این نظر را در اروپا گسترش داد و موجب مناقشات فراوانی در آن‌جا شد.

✦ آکوئیناس، همچون ابن‌سینا، نظر خود را بر پایه برهان‌های خود در خداشناسی قرار داد و پایه‌گذار فلسفه «توماسی - تومیسیم» در اروپا شد که هنوز هم به نام وی در جریان است.

در حاشیه

توماس آکوئیناس در سال ۱۲۲۵ میلادی در ناپل به دنیا آمد. او حدود ۴۹ سال عمر کرد. او فعالیت علمی و دینی خود را در شهرهای پاریس، رم، ناپل و کلن انجام داد. او یکی از رهبران برجسته کلیسای کاتولیک به شمار می‌آید و برجسته‌ترین فیلسوف و متکلم دوره قرون وسطی شمرده می‌شود.

آکوئیناس با اندیشه ابن‌سینا آشنا بود و با پیروان ابن‌رشد در اروپا مشاجرات علمی فراوان داشت. وی از پیشگامان رویکرد عقلی در مسیحیت بود و تلاش می‌کرد عقاید مسیحیت را با دلایل عقلی همراه کند و عقاید و مراسم مسیحی را با عقل سازگار نماید.

پاپ لویی سیزدهم در سال ۱۸۷۹ میلادی، فلسفه او را به عنوان سرمشی برای تفکر مسیحی ستود. از آن پس، اندیشه‌های توماس آکوئیناس، مورد احترام کاتولیک‌ها بود و کمتر مورد نقد قرار گرفت. او در سال ۱۲۷۴ میلادی از دنیا رفت.

✦ فلسفه دیگری مانند آلبرت کبیر و راجریکن نیز نظری نزدیک به توماس آکوئیناس دانستند.

✦ آلبرت کبیر، در سال ۱۲۰۵ میلادی در آلمان به دنیا آمد و در سال ۱۲۴۵ میلادی در پاریس درجه دکترا دریافت کرد. توماس آکوئیناس از شاگردان او بود.

✦ **تکته آلبرت کبیر**، از پیشگامان رشد ارسطوگرایی در اروپاست.

✦ راجر بیکن، فیلسوف و کشیش انگلیسی، در سال ۱۲۱۴ میلادی به دنیا آمد و در آکسفورد و پاریس تحصیل کرد. وی در سال ۱۲۹۴ میلادی در گذشت.

✦ آلبرت کبیر و راجر بیکن، در قرن‌های ۱۳ تا ۱۵ میلادی فلسفه‌ای را در اروپا ترویج می‌کردند که بیشتر متکی به دیدگاه‌های ابن‌سینا و تا حدودی «ابن‌رشد» بود. همین امر فرصتی را فراهم کرد تا فلاسفه غرب از طریق ابن‌سینا و ابن‌رشد مجدداً با فلسفه ارسطویی آشنا شوند.

✦ **تکته از قرن ۱۶ میلادی**، با رشد تجربه‌گرایی، این دیدگاه‌ها جای خود را به فلسفه‌های حس‌گرا و تجربه‌گرا دادند.

✦ نظر ابن‌سینا مورد توجه فلاسفه مسلمان نیز قرار گرفت و زمینه گفت‌وگوهای مهم فلسفی فراوانی را فراهم آورد که تا عصر ملاصدرا دنبال شد و تا امروز هم ادامه یافته است.

کتابنامه

نام مؤلف	نام اثر
علامه طباطبایی	بداية الحکمة
براین مگی	سرگذشت فلسفه
مرتضی مطهری	مجموعه آثار
	شرح مبسوط منظومه
ابن سینا	الإشارات و التنبیهات
	شفا
خواجه نصرالدین طوسی	شرح الإشارات و التنبیهات
کاپلستون	تاریخ فلسفه
توشی هیکو ایزوتسو	بنیاد حکمت سبزواری
ارسطو	مابعد الطبیعه
علی شیروانی	شرح بداية الحکمة

پرسش‌های چهارگزینه‌ای

۱- کدام یک از گزاره‌های زیر درست است؟

- (۱) به این دلیل که فلسفه مسائل وجود را بررسی می‌کند، به آن دانش وجودشناسی می‌گویند.
  - (۲) حقیقت علم که در دانش ماهیت‌شناسی در آن بحث می‌شود، وجود ذهنی نامیده می‌شود.
  - (۳) وجود خارجی که از اقسام وجود هستی است در فلسفه بررسی نمی‌شود.
  - (۴) ارسطو در کتاب مابعدالطبیعه خود قائل به جدا بودن وجود و ماهیت می‌باشد و توضیح مفصلی درباره آن ارائه می‌دهد.
- ۲- به ترتیب در کدام گزینه، موارد صحیح و غلط به درستی بیان شده‌اند؟
الف) افراد به محض برخورد با چیزی به ماهیت آن پی می‌برند.
ب) مناقشات فراوان در اروپا، میان فلاسفه موجب شد یکی از مباحث فیلسوفان با عنوان «مغایرت وجود و ماهیت» گسترش یابد.
ج) بنیانگذار فلسفه تومیسیم در اروپا، مغایرت وجود و ماهیت را پایه برهان‌های خود در خداشناسی قرار داد.
د) در قرن‌های ۱۳ تا ۱۵ میلادی فلسفه عقل‌گرایی که برگرفته از دیدگاه‌های ابن‌سینا و تا حدودی ابن رشد بود، ترویج گردید.
- (۱) صحیح - غلط - صحیح - غلط (۲) صحیح - غلط - غلط - صحیح (۳) غلط - غلط - صحیح - صحیح (۴) غلط - صحیح - صحیح - غلط

۳- کدام گزینه نادرست است؟

- (۱) میان دو مفهوم «حیوان ناطق» و «وجود»، الزاماً رابطه‌ای برقرار نیست.
- (۲) حمل شکل سه‌ضلعی به مثلث یک حمل اولی ذاتی می‌باشد و تفاوت این دو صرفاً در گستردگی یکی نسبت به دیگری است.
- (۳) در قضیه «انسان یک حیوان ناطق است» حمل، از نوع شایع صناعی می‌باشد.
- (۴) اگر فرض کنیم که وجود عین ماهیت می‌باشد مشکلاتی گریبان انسان را می‌گیرد.

۴- کدام عبارت صحیح است؟

- (۱) در مقام تصور می‌توان گفت تشابه هستی و چیستی مانند سدیم و کلر که اجزای تشکیل‌دهنده نمک می‌باشند یکسان است.
- (۲) اگر موجودات، وجه مشترک نداشته باشند می‌توان ماهیت را وجه مشترک آن‌ها به حساب آورد.
- (۳) انسان می‌خواهد از چیستی موجودات آگاه شود، در صورتی که چیزی باعث نقص این آگاهی نشود.
- (۴) انسان و وجود دو امر جداگانه نمی‌باشند.

۵- برهان وجوب و امکان متعلق به چه کسی است؟ وی در حقیقت از کدام بحث فلسفی به عنوان پایه این برهان استفاده کرده است؟

- (۱) ابن‌سینا - اصل زیادت وجود بر ماهیت
(۲) فارابی - مغایرت وجود و ماهیت
(۳) فارابی - اصل علیت
(۴) ابن‌سینا - اصل واقعیت مستقل از ذهن

۶- کدام فیلسوف از پیشگامان رویکرد عقلی در مسیحیت بود؟ هم‌چنین کدام گزاره درباره او غلط است؟

- (۱) توماس آکوئیناس - اندیشه‌هایش مورد احترام کاتولیک‌ها بود.
(۲) آلبرت کبیر - پیرو ابن‌سینا
(۳) توماس آکوئیناس - برجسته‌ترین فیلسوف در تمام دوران اروپا
(۴) راجر بیکن - در اروپا مشاجرات علمی فراوان داشت.

۷- کدام یک از ابیات زیر به مفهوم ماهیت اشاره دقیق‌تری دارد؟

- (۱) ای هیچ خطی نگشته ز اول
(۲) ای هر چه رمی‌ده وارمی‌ده
(۳) با سیه دل چه سود گفتن وعظ
(۴) ای هست کن اساس هستی
- بی‌حجت نام تو مسجل
درکن فیکون تو آفریده
نرود می‌خ آهنین در سنگ
کوته ز درت دراز دسستی

۸- کدام یک از ابیات زیر به نوعی ما را از موضوع دانش فلسفه دور می‌کند؟

- (۱) از هر طرف که رفتم جز وحشتم نیفزود
(۲) آن‌چه تو گنجش توهم می‌کنی
(۳) جمال یار ندارد نقاب و پرده ولی
(۴) نام احمد نام جمله انبیاست
- ز نهار از این بیابان وین راه بی‌نهایت
ز آن توهم، گنج را گم می‌کنی
غبار ره بنشان تا گذر توانی کرد
چون که صد آمد نود هم پیش ماست

۹- کدام یک از توضیحات درباره توماس آکوئیناس درست می‌باشد؟ یکی از مباحث اولیه فلسفه کدام است؟

(۱) درباره تفکرات ابن‌سینا اطلاعاتی نداشت - ریاست مدینه فاضله

(۲) توانست عقاید مسیحی را با عقل سازگار کند - اصالت ماهیت

(۳) پایه‌گذار فلسفه‌ای است که هنوز هم به نام وی جریان دارد - قاعده امکان اشرف

(۴) فیلسوفی چون راجر بیکن نظری نزدیک به او داشت - تعیین نسبت دو مفهوم هستی و چیستی

۱۰- به ترتیب در کدام گزینه، موارد صحیح و غلط به درستی بیان شده‌اند؟

(الف) اصول فلسفه و روش رئالیسم و بداية الحکمة نوشته علامه طباطبایی است.

(ب) مفاهیم هستی و چیستی معمولاً در کنار هم به کار می‌روند.

(ج) انسان در مواجهه با یک چیز (واقعیت، مفهوم) به حیثیت موجود بودن اهمیت بیشتری می‌دهد.

(۱) صحیح - غلط - غلط (۲) صحیح - صحیح - غلط (۳) غلط - صحیح - صحیح (۴) غلط - غلط - صحیح

۱۱- کدام گزینه اطلاعات درستی ارائه می‌دهد؟

(۱) می‌توان بین مرغ آتش‌خوار و وجود رابطه ضروری یافت.

(۲) مفهوم مثلث، تعریف گسترده شکل سه‌ضلعی است.

(۳) افتراق بین وجود و ماهیت قطعاً یکی از بنیادی‌ترین عقاید فلسفی در بینش اسلامی است.

(۴) ارسطو نافی مفارقت وجود و ماهیت می‌باشد.

۱۲- کدام گزینه به ماهیت اشاره دقیق‌تری دارد؟

(۱) به نام خداوند جان آفرین

(۲) اول دفتر به نام ایزد دانا

(۳) قافله شب چه شنیدی ز صبح

(۴) چون گردد شود وجود پستم

حکیم سخن در زبان آفرین

صانع پروردگار حی توانا

مرغ سلیمان، چه خبر از سبا؟

هر جا که روم تو را پرستم

۱۳- کدام عبارت درباره «فرق وجود و ماهیت» غلط است؟ نتیجه‌گسترش این نظر در اروپا چه بود؟

(۱) یکی از اساسی‌ترین عقاید فلسفی در تفکر اسلامی است - آشنایی با فلسفه ابن‌سینا

(۲) کهن‌تر از مسئله علت و معلول است - باعث منازعه و خصومت فراوان شد.

(۳) می‌توان گفت این دو با یکدیگر قطعاً فرق دارند - پایه‌گذاری فلسفه تومیسیم

(۴) حیوان ناطق بودن، چیستی و ماهیت انسان است - نزدیک شدن نظر البرت کبیر به آکوئیناس

۱۴- توضیح کدام گزینه درباره «شفا» درست می‌باشد؟ درباره بحث مغایرت وجود و ماهیت کدام مورد صحیح است؟

(۱) کلام و سیاست از مباحث این کتاب می‌باشند - ملاصدرا طوری به این بحث پرداخت که فلاسفه دیگر نیازی به ورود به این مباحثه ندیدند.

(۲) مهم‌ترین و جامع‌ترین اثر ابن‌سینا است - زمینه گفت‌وگوهای مهم فلسفی را فراهم آورد.

(۳) در دانشگاه‌ها از کتب معتبر فلسفی به حساب می‌آید - فیلسوفان گذشته به این موضوع توجهی نداشته‌اند.

(۴) شامل ریاضیات، الهیات و علم زبان می‌باشد - این بحث تا امروز هم ادامه یافته است.

۱۵- مغایرت وجود و ماهیت، امری ..... است، زیرا!.....

(۱) ذهنی - در خارج، یک شیء (یا مصداق) بیشتر نداریم که همان موجود است. (۲) عینی - این دو در ذهن مغایرتی با یکدیگر ندارند.

(۳) ذهنی - زیرا اثباتش مستلزم قبول آن است. (۴) حقیقی - در واقعیت نداریم.

۱۶- اگر درباره وجود اشیاى مختلف فکر کنیم به این نتیجه می‌رسیم که .....

(۱) باید یک نوع محمول را به یک نوع خاص دهیم. (۲) باید چند محمول متفاوت را به یک نوع خاص نسبت دهیم.

(۳) باید یک محمول خاص را به تمام انواع نسبت دهیم. (۴) باید چند محمول را به چند نوع (عام یا خاص) نسبت دهیم.

۱۷- مفاهیمی که در جایگاه محمول قضایای حقیقی می‌نشینند همان ..... می‌باشند. این مفاهیم چگونه‌اند؟

(۱) ماهیات - فقط در ذهن مغایر وجود اند. (۲) ماهیات - می‌تواند از نوع واجب باشد.

(۳) وجود (هستی) - در خارج با ماهیت یکی هستند و یک مصداق می‌سازند. (۴) هستی - نمی‌تواند ممتنع باشند.

۱۸- وقتی به وجود یک شیء اذعان کنیم.....

- (۱) یک مفهوم یگانه در ذهن شکل می‌گیرد.
(۳) یک تصور دوجزئی در ذهن شکل می‌گیرد.

۱۹- کدام گزینه علت وجود اصل مغایرت وجود و ماهیت می‌باشد؟

- (۱) وجود هر ماهیتی باید اثبات شود.
(۳) به این دلیل که در مقام بحث و مجادله نمی‌توان هیچ‌یک را انکار کرد.

۲۰- اگر ابن‌سینا را یکی از پیروان فلسفه اسلامی بدانیم، فلسفه وی چگونه بود؟ و عینیت وجود و ماهیت موصوف به چه وصفی است؟

- (۱) ارسطویی - مقبول (۲) ارسطویی - مردود
(۳) افلاطونی - مقبول (۴) افلاطونی - مردود

۲۱- موضوع دانش فلسفه ..... می‌باشد که از آن به ..... تعبیر می‌شود.

- (۱) وجود - ماوراءالطبیعه (۲) هستی - مابعدالطبیعه
(۳) ماهیت - ماوراءالطبیعه (۴) چیستی - مابعدالطبیعه

۲۲- از نظر لغوی وجود همان ..... و ماهیت همان ..... می‌باشد.

- (۱) هستی - بودن (۲) هستی - چیستی
(۳) چیستی - چگونگی (۴) چیستی - بودن

۲۳- در کدام گزینه پاسخ سؤال «به چه علت دانش فلسفه را وجودشناسی می‌گویند؟» به طور صحیح بیان شده است؟

- (۱) زیرا موضوع فلسفه وجود است و مسائل پیرامون وجود را بررسی می‌کند. (۲) زیرا یکی از موضوعات فلسفه ماهیت است و درباره ماهیت بحث می‌کند.
(۳) زیرا فلسفه همان ماوراءالطبیعه یعنی علم وجودشناسی است. (۴) زیرا فلسفه همان مابعدالطبیعه یعنی علم به موجودات از نظر چگونگی آن‌ها است.

۲۴- موضوع مورد بحث معرفت‌شناسی چیستی؟ و قسمت دوم کدام گزینه غلط است؟

- (۱) حقیقت علم - معرفت‌شناسی بخشی از هستی‌شناسی به معنای عام است. (۲) علم حقیقی - معرفت‌شناسی بخشی از هستی‌شناسی به معنای عام است.
(۳) حقیقت علم - معرفت‌شناسی بخشی از هستی‌شناسی به معنای خاص است. (۴) علم حقیقی - معرفت‌شناسی بخشی از هستی‌شناسی به معنای خاص است.

۲۵- کدام گزینه مسائل اصلی فلسفه پیرامون وجود را شامل می‌شود؟

- (۱) علت و معلول - چگونگی حیوانات - حرکت
(۳) واجب و ممکن - علت و معلول - ثابت و متغیر
(۲) علت و معلول - ثابت و متغیر - حرکت
(۴) حرکت - چگونگی ماهیت - علت و معلول

۲۶- کدام گزینه اطلاعات غلطی را ارائه نداده است؟

- (۱) مهم‌ترین موضوع فلسفه ثابت و متغیری است که فلسفه اسلامی بسیار به آن پرداخت.
(۲) بزرگ‌ترین فیلسوف تاریخ اسلام غزالی است.
(۳) کتاب اصول فلسفه و روش رئالیسم نوشته علامه طباطبایی است.
(۴) موضوع اصلی فلسفه وجود یا همان مافی‌الطبیعه است.

۲۷- در گزاره‌های زیر چند عبارت غلط یافت می‌شود؟

الف) اولین مسئله فلسفه تعیین نسبت دو مفهوم هستی و چیستی می‌باشد.

ب) دو مفهوم هستی و چیستی در فلسفه مقابل هم به کار می‌روند.

پ) گاهی پدیده‌ها ماهیت دارند ولی وجود ندارند.

- (۱) یک (۲) دو (۳) سه (۴) غلطی ندارد.

۲۸- در کدام گزینه همهٔ موارد ماهیت دارند ولی وجود ندارند؟

- (۱) غول - انسان - کار (۲) غول - دیو - ققنوس
(۳) ستاره - غول - ققنوس (۴) انسان - دیو - ستاره

۲۹- عوامل تمایز و اشتراک پدیده‌ها چه نامیده می‌شود؟

- (۱) ماهیت - چیستی (۲) چیستی - هستی
(۳) هستی - چیستی (۴) وجود - هستی

۳۰- علی در حال قدم زدن در پارک است، ناگهان سیاهی را می‌بیند ولی قادر نیست متوجه شود آن چه موجودی می‌باشد. با توجه به این گزاره، مفهوم کدام

گزینه صحیح می‌باشد؟

(۱) هر آن‌کو ز دانش برد توشه‌ای / جهان‌نیست بنشسته در گوشه‌ای

(۲) ماهیت بسیاری از پدیده‌ها با وجود آن‌ها برابر است.

(۳) ماهیت با وجود مساوی نمی‌شود. گاهی اوقات ما از وجود چیستی خبر داریم ولی آگاهی ما دال بر دانش ماهیت آن نیست.

(۴) وجود با ماهیت مساوی نیست، همان‌طور که ما وجود ققنوس را می‌دانیم ولی ماهیت را، نه.

۳۱- اولین فیلسوف اسلام که به تفاوت چیستی و هستی توجه کرد چه کسی بود و ادامه‌دهنده راه او بلافاصله چه کسی است؟

- (۱) فارابی - غزالی (۲) ابوریحان - ابن سینا (۳) فارابی - ابن سینا (۴) ابوریحان - غزالی

۳۲- کدام گزینه حاوی اطلاعات درستی است؟

- (۱) ابن سینا بیان داشت، وقتی می‌گویند هستی و چیستی دو جنبه یک چیزند بر این معناست که آن دو جزء با هم ترکیب شده‌اند.
 (۲) ابوعلی سینا باور داشت وقتی می‌گوییم هستی و چیستی دو جنبه یک چیزند به این معنا نیست که با هم ترکیب شده‌اند.
 (۳) اولین فیلسوف اسلامی که به مسئله تفاوت موجود و ماهیت پرداخت ابوعلی سینا بود.
 (۴) در تاریخ فلسفه فارابی ملقب به معلم ثانی است و کتاب مابعدالطبیعه اثر معروف ابن سینا است.

۳۳- مصداق هر یک از عبارات زیر در کدام گزینه به درستی بیان شده است؟

- (الف) اشیایی که هم هستی دارند و هم چیستی دارند.
 (ب) پدیده‌ای که هستی دارد ولی ما از چیستی آن مطلع نیستیم.
 (پ) پدیده‌ای که ممکن است چیستی داشته باشد اما هستی ندارد.
 (۱) میز - خداوند - مولود کعبه (۲) میل - روح - دیو (۳) خداوند - شریک - غول (۴) میز - میل - خداوند

۳۴- مهم‌ترین و جامع‌ترین اثر ابن سینا چه نام دارد و بخش دوم کدام گزینه صحیح است؟

- (۱) شفا - کتاب شفا شامل سه قسمت منطق، ریاضیات و الهیات است.
 (۲) قانون - کتاب قانون سالیان طولانی مرجع اول پزشکی در ایران بود.
 (۳) شفا - کتاب شفا شامل ۴ قسمت منطق، الهیات، ریاضیات و طبیعیات است.
 (۴) قانون - کتاب قانون سالیان متمادی مرجع اول پزشکی در اروپا بود و فصل اول آن را بهمنیار نوشته است.

۳۵- چه تفاوتی بین مفهوم حیوان ناطق و انسان یا مثلث و شکل سه‌ضلعی وجود دارد؟

- (۱) حیوان ناطق و انسان از نظر تعداد مصادیق متفاوت‌اند، اما از نظر گستردگی برابرند.
 (۲) شکل سه‌ضلعی و مثلث از نظر تعداد مصادیق و گستردگی متفاوت‌اند.
 (۳) حیوان ناطق و انسان از نظر مصادیق برابرند، اما حیوان ناطق مفهوم گسترده شده انسان است.
 (۴) شکل سه‌ضلعی و مثلث از نظر مصادیق برابرند و شکل سه‌ضلعی گسترده شده‌تر از مثلث نمی‌باشد.

۳۶- منظور از حمل ضروری چیست؟

- (۱) هرگاه دو مفهوم که در حالت تساوی قرار ندارند را مساوی هم قرار دهیم این دو مفهوم به علتی نیاز ندارند.
 (۲) هرگاه دو مفهوم که در حالت تساوی قرار دارند را مساوی هم قرار دهیم این دو مفهوم به علتی نیاز ندارند.
 (۳) مفهوم حیوان ناطق که مساوی انسان است مساوی سایر حیوانات نمی‌باشد و فقط ۱ مصداق دارد.
 (۴) حمل وجود هستی نیازمند دلیل است.

۳۷- اگر مفهوم وجود را مساوی ماهیت قرار دهیم چه نتیجه‌ای حاصل می‌شود؟

- (۱) تعداد مصادیق بسیار می‌شود و در عین حال اشتراک هم دارد.
 (۲) تعداد مصادیق کم می‌شود و افتراق زیاد می‌شود.
 (۳) تمام پدیده‌ها شبیه به هم می‌شوند و در یک ذات قرار می‌گیرند. زیرا هستی و ماهیت یکی می‌شوند و عامل تمایز وجود ندارد.
 (۴) عامل تمایز همان چیستی است که اصل افتراق می‌باشد.

۳۸- کدام گزینه به ترتیب دارای دو حمل ذاتی و یک حمل شایع صناعی می‌باشد؟

- (۱) انسان حیوان ناطق است - گربه وجود دارد - اسب حیوان شیهه‌کشنده است.
 (۲) اسب حیوان شیهه‌کشنده است - انسان وجود دارد - آب تنها مایع سیال است.
 (۳) انسان وجود دارد - حیوان وجود دارد - انسان حیوان ناطق است.
 (۴) انسان حیوان ناطق است - گربه حیوان میومیکننده است - خداوند وجود دارد.

۳۹- منظور از حمل ذاتی چیست و کدام گزینه مثال درستی را ارائه می‌دهد؟

- (۱) حملی که مفهوم موضوع و محمول یکی باشد - اسب حیوان شیهه‌کشنده است.
 (۲) حملی که مفهوم موضوع و محمول یکی نباشد - انسان پرنده وجود دارد.
 (۳) حملی که مفهوم موضوع و محمول یکی باشد - انسان پرنده وجود دارد.
 (۴) حملی که مفهوم موضوع و محمول یکی نباشد - اسب حیوان شیهه‌کشنده است.

۴۰- برجسته‌ترین فیلسوف قرون وسطی چه نام دارد؟ و رابطه او با اندیشه‌های ابن‌سینا چگونه بود؟

(۱) توماس آکوئیناس - با اندیشه ابن‌سینا آشنا و گاهی ادامه‌دهنده آن بود. (۲) آلبرت کبیر - در تقابل با ابن‌سینا بود.

(۳) توماس آکوئیناس - در تقابل با ابن‌سینا بود. (۴) آلبرت کبیر - با اندیشه ابن‌سینا آشنا و گاهی ادامه‌دهنده آن بود.

۴۱- از پیشگامان رویکرد عقلی در مسیحیت و از پیشگامان رشد ارسطوئیسم در اروپا به ترتیب چه کسانی اند؟

(۱) توماس آکوئیناس - آلبرت کبیر (۲) آلبرت کبیر - توماس آکوئیناس

(۳) آلبرت کبیر - آلبرت کبیر (۴) توماس آکوئیناس - توماس آکوئیناس

۴۲- پاپ لویی سیزدهم اندیشه‌های کدام فیلسوف را ستود و اندیشه‌های این فرد مورد احترام کدام گروه بود؟

(۱) توماس آکوئیناس - پروتستانتیسم (۲) آلبرت کبیر - کاتولیک (۳) آلبرت کبیر - پروتستانتیسم (۴) توماس آکوئیناس - کاتولیک

۴۳- توماس آکوئیناس از شاگردان چه کسی بود و استاد او از پیشگامان کدام اندیشه است؟

(۱) آلبرت کبیر - سقراطیسم (۲) راجر بیکن - ارسطوئیسم (۳) آلبرت کبیر - ارسطوئیسم (۴) راجر بیکن - سقراطیسم

۴۴- کتاب شفا شامل چند فصل است و وجه اشتراک کتاب اشارات و تنبیهات و شفا در چه چیزی است؟

(۱) شامل ۴ فصل - الهیات (۲) شامل ۸ فصل - ریاضیات (۳) شامل ۴ فصل - ریاضیات (۴) شامل ۸ فصل - الهیات

۴۵- در گزاره‌های زیر چند عبارت غلط یافت می‌شود؟

فیلسوفان گذشته در مقایسه با فارابی و ابن‌سینا به مبحث وجود و ماهیت توجهی نداشته‌اند. کتاب مابعدالطبیعه اثر ارسطو و کتاب اصول فلسفه و روش

رنالیسم اثر علامه مطهری است. به علت توجه ابن‌سینا به وجود و ماهیت این مبحث به عنوان واقعیت مستقل از ذهن تعبیر می‌شود.

(۱) ۱ (۲) ۲ (۳) ۳ (۴) غلطی وجود ندارد.

۴۶- یکی از اساسی‌ترین آراء و عقاید فلسفی در تفکر اسلامی چیست و کدام رسم شکل صحیح است؟

(۱) مبحث تفاوت وجود و ماهیت در ذهن علت - تفاوت وجود هستی معلول - اثبات خداوند

(۲) مبحث تفاوت وجود و ماهیت در جهان عینی علت - تفاوت وجود هستی معلول - اثبات خداوند

(۳) مبحث تفاوت وجود و ماهیت در ذهن علت - مغایرت وجود و ماهیت معلول - نبود تنوع در ذهن

(۴) مبحث تفاوت وجود و ماهیت در جهان عینی علت - مغایرت وجود و ماهیت معلول - نبود تنوع در ذهن

۴۷- نام دیگر برهان ابن‌سینا در اثبات خداوند چیست و این امر، معلول چه علتی می‌باشد؟

(۱) وجوب و امکان - تفاوت علت و معلول در هستی (۲) امکان فقری - تفاوت علت و معلول در هستی

(۳) امکان فقری - تفاوت وجود و ماهیت (۴) وجوب و امکان - تفاوت وجود و ماهیت

۴۸- کدام گزینه غلط است؟

(۱) نظرات ابوعلی سینا (معروف به پادشاه اطبا) در مورد تفاوت وجود و ماهیت موجب شد تا او برهان‌هایی برای اثبات خداوند مطرح کند که برهان وجوب و امکان نام‌گرفت.

(۲) از جمله افراد تأثیرپذیر از فیلسوفان مسلمان مخصوصاً ابن‌سینا، توماس آکوئیناس بود که نظرانی را در مورد اثبات خداوند در اروپا مطرح کرد.

(۳) فلاسفه دیگری مانند آلبرت کبیر و راجر بیکن نیز نظری همانند آکوئیناس داشته‌اند.

(۴) آلبرت کبیر و راجر بیکن در قرون ۱۳ تا ۱۵ میلادی راه توماس آکوئیناس را ادامه دادند که اثرپذیر از ابن‌سینا بود.

۴۹- چه کسانی سبب آشنایی فلاسفه غربی با فلسفه ارسطویی شدند؟

(۱) ابن‌سینا - فارابی (۲) ابن‌سینا - ابن‌رشد (۳) فارابی - ابن‌رشد (۴) فارابی - غزالی

۵۰- دیدگاه‌های فلاسفه‌ای مثل توماس آکوئیناس و آلبرت کبیر تا چه قرن دوام آورد و جای خود را به چه فلسفه‌ها و مکاتبی داد؟

(۱) تا قرن ۱۵ - عقل‌گرایی (۲) تا قرن ۱۶ - عقل‌گرایی (۳) تا قرن ۱۵ - حس‌گرایی (۴) تا قرن ۱۶ - حس‌گرایی

۵۱- آیا در تعریف مثلث شکل سه‌ضلعی است، حمل محمول به موضوع نیاز به دلیل دارد. چرا؟

(۱) خیر - چون حمل ذاتی است. (۲) خیر - چون حمل صناعی است. (۳) بله - چون حمل ذاتی است. (۴) بله - چون حمل شایع صناعی است.

۵۲- این‌که فلاسفه می‌گویند وجود و ماهیت با هم مساوی نمی‌باشند (مغایرت وجود و ماهیت) در کجا مصداق پیدا می‌کند؟

(۱) در ذهن (۲) در طبیعت (۳) در اصول اصلی هستی (۴) در جایی وراء واقعیت انتزاع ذهن

۵۳- کدام یک از گزاره‌های زیر صحیح می‌باشد؟

- (۱) اصل تفاوت هستی و چیستی در همه جا برابر است.
- (۲) اصل تفاوت وجود و ماهیت فقط در ذهن انسان مغایر است و در جهان عینی مثل هم‌اند.
- (۳) فلاسفه اسلامی به مغایرت وجود و ماهیت باور ندارند زیرا از میانی حکمت ارسطوئیسم می‌باشد.
- (۴) اولین کسی که به اصل تفاوت وجود و ماهیت توجه کرد ابن‌رشد بود.

۵۴- اگر ماهیت را مساوی هستی در نظر بگیریم کدام نتیجه حاصل نمی‌شود؟

- (۱) اگر وجود و ماهیت مساوی هم باشند، تصور هر ماهیتی دال بر موجود شدن آن می‌باشد.
- (۲) اگر وجود و ماهیت مساوی هم باشند، وجود هیچ ماهیتی به دلیل نیاز ندارد.
- (۳) هر چیزی که ماهیت دارد الزاماً وجود هم خواهد داشت.
- (۴) هر ماهیتی تنها نشانه یک ذات است.

۵۵- وقتی از ذات اشیاء و پدیده‌ها سؤال می‌کنیم، منظورمان ..... است که رابطه آن با وجود ..... دارد.

- (۱) ماهیت - برابری   (۲) وجود - مغایرت   (۳) هستی - برابری   (۴) چیستی - مغایرت

۵۶- اگر کسی معتقد باشد که هر چیزی که انسان تصور کند همان واقعیت است یعنی واقعیتی واحد وجود نداشته باشد، این فرد چه اصلی را انکار می‌کند؟

- (۱) اصل تفاوت علت و معلول در هستی
- (۲) اصل شباهت وجود و ماهیت در ذهن انسان
- (۳) اصل مغایرت وجود و ماهیت در هستی
- (۴) اصل مغایرت وجود و ماهیت در ذهن انسان

۵۷- اگر این اصل فلسفی که وجود و ماهیت در حالت برابری قرار ندارد را باور کنیم کدام مفهوم مناسب‌تر استنباط می‌شود؟

- (۱) مجرد تصور یک ماهیت برای حمل وجود و اتحاد مفهوم وجود با آن کافی نیست.
- (۲) قوه ذهن نمی‌تواند از یک حقیقت مفاهیم متعدد به دست آورد.
- (۳) ماهیت وجود اشیاء در ذهن از هم جدا نیستند.
- (۴) اصولاً وقتی ما هستی چیزی را می‌دانیم حتماً چیستی آن را هم می‌دانیم.

۵۸- در رابطه با حمل اولیه ذاتی و حمل شایع صناعی کدام گزینه به ترتیب درست است؟

- (۱) اختلاف بین موضوع و محمول اعتباری است - مصادیق دو طرف برابرند.
- (۲) اختلافی بین موضوع و محمول وجود ندارد - مصادیق دو طرف برابرند.
- (۳) اختلاف بین موضوع و محمول اعتباری است - مصادیق موضوع و محمول برابر نیستند.
- (۴) اختلافی بین موضوع و محمول نیست - مصادیق دو طرف برابر نیستند.

۵۹- در رابطه با حمل اولیه ذاتی کدام گزینه کاملاً صحیح است؟

- (۱) هم مفهوم موضوع و محمول و هم مصادیق آن‌ها عینیت دارند.
- (۲) هیچ اشتراکی بین موضوع و محمول نیست.
- (۳) عبارت انسان پرنده است حمل شایع صناعی نمی‌باشد.
- (۴) در مفهوم موضوع و محمول مغایرت وجود دارد.

۶۰- مشخص کنید هر یک از عبارات‌های زیر به ترتیب حمل شایع‌اند یا حمل اولیه ذاتی؟

- (الف) انسان حیوان است.   (ب) انسان حیوان ابزارساز است.   (پ) انسان حیوان ناطق است.
- (۱) حمل شایع - حمل شایع - حمل شایع
  - (۲) حمل ذاتی - حمل ذاتی - حمل ذاتی
  - (۳) حمل ذاتی - حمل ذاتی - حمل شایع
  - (۴) حمل شایع - حمل شایع - حمل ذاتی

۶۱- صحیح یا غلط بودن هر یک از عبارات زیر، به ترتیب در کدام گزینه بیان شده است؟

- (الف) وجود امری بدیهی است.   (ب) وجود نیاز به اثبات ندارد.
- (پ) ماهیت در جواب چیستی می‌آید.   (ت) وجود وجه اشتراک و ماهیت وجه اختصاصی است.
- (۱) صحیح - صحیح - غلط - غلط   (۲) صحیح - غلط - غلط - صحیح   (۳) صحیح - غلط - صحیح - صحیح   (۴) صحیح - صحیح - صحیح - صحیح

۶۲- وقتی می‌خواهیم به وجود چیزی اذعان کنیم از قضایای چند جزئی بهره می‌بریم و کدام یک مثال مناسبی است؟

- (۱) دوجزئی - اسب هست
- (۲) دوجزئی - اسب حیوان شیهه‌کننده است.
- (۳) سه‌جزئی - من ایرانی‌ام
- (۴) سه‌جزئی - دل بر دلدار رفت، جان بر جانانه شد.

۶۳- کدام گزینه نادرست است؟

- (۱) موضوع دانش فلسفه وجود است، بنابراین اصل دانش فلسفه را وجودشناسی می‌گویند.
- (۲) معرفت‌شناسی که درباره حقیقت علم صحبت می‌کند، خود بخشی از هستی‌شناسی به معنای خاص است.
- (۳) حقیقت علم (وجود ذهنی) نامیده می‌شود.
- (۴) هستی به دو دسته (وجود ذهنی) و (وجود خارجی) تقسیم می‌شود.

۶۴- موارد کدام گزینه همگی شامل مباحث اصلی فلسفه است؟

- (۱) تقسیم وجود به وجود داخلی و ذهنی - رابطه هستی با چیستی - واجب و ممکن
- (۲) تقسیم وجود به وجود داخلی و ذهنی - رابطه کمیت و مقدار - واجب و ممکن
- (۳) تقسیم وجود به وجود خارجی و ذهنی - رابطه هستی با چیستی - ثابت و متغیر
- (۴) تقسیم وجود به وجود خارجی و ذهنی - رابطه کمیت و مقدار - ثابت و متغیر

۶۵- کتب «اصول فلسفه و روش رئالیسم» و «بداية الحكمة» اثر کدام‌یک از فیلسوفان بزرگ است؟

- (۱) مرتضی مطهری - علامه طباطبایی
- (۲) علامه طباطبایی - علامه طباطبایی
- (۳) مرتضی مطهری - مرتضی مطهری
- (۴) علامه طباطبایی - مرتضی مطهری

۶۶- موارد کدام گزینه از جمله امور خیالی است که واقعیت ندارد؟

- (۱) غول - دیو - ققنوس - شریک‌الباری
- (۲) سیمرغ - سراب - شریک‌الباری - دیو
- (۳) غول - دیو - ققنوس - سراب
- (۴) سیمرغ - سراب - آب - اسب بالدار

۶۷- جملات اسنادی مصادیقی از مفهوم ..... هستند و آنچه در میان تمامی موجودات جهان مشترک نیست ..... است.

- (۱) ماهیت - چیستی
- (۲) وجود - چیستی
- (۳) ماهیت - هستی
- (۴) وجود - هستی

۶۸- به ترتیب «چیستی اشیا»، «محمول در قضایای حملی»، «ذات اشیا» و «جملات اسنادی» نشان از کدام مفاهیم دارند؟

- (۱) ماهیت - چیستی - هستی - هستی
- (۲) ماهیت - وجود - ماهیت - چیستی
- (۳) ماهیت - وجود - ماهیت - وجود
- (۴) هستی - چیستی - وجود - ماهیت

۶۹- کدام‌یک از اشکال زیر رابطه میان معرفت‌شناسی و هستی‌شناسی را نمایش می‌دهد؟

۷۰- کدام عبارت نادرست است؟

- (۱) فارابی به نسبت میان (وجود) و (ماهیت) توجه ویژه‌ای کرد.
- (۲) ابن‌سینا نیز به دو مفهوم (وجود) و (ماهیت) توجه کرد و نکاتی را مطرح نمود.
- (۳) فارابی در رابطه با وجود ماهیت راه ابن‌سینا را ادامه داد.
- (۴) فارابی به تمایز میان (وجود) و (ماهیت) توجه ویژه‌ای کرد و نکاتی را مطرح نمود.

۷۱- آنچه در ذهن انسان وجه مشترک موجودات است ..... نام دارد و وجه اختصاصی موجودات ..... است که هر دوی آن‌ها در ..... با هم تفاوت دارد.

- (۱) ماهیت - وجود - ذهن
- (۲) وجود - ماهیت - خارج
- (۳) وجود - ماهیت - ذهن
- (۴) ماهیت - وجود - خارج

۷۲- وقتی به واقعیت یک شیء اذعان می‌کنیم .....

- (۱) از مرحله حیثیت وجود داشتن گذر کرده‌ایم و به حیثیت چیستی داشتن رسیده‌ایم.
- (۲) درباره یک چیز خیالی صحبت می‌کنیم.
- (۳) یک قضیه دوجزئی در ذهن خود تشکیل می‌دهیم.
- (۴) ویژگی‌های شیء را بیان کرده‌ایم.

۷۳- کدام گزینه صحیح است؟

- (۱) «انسان» و «وجود» دو موجود مختلف و متفاوت‌اند نه دو مفهوم جداگانه.
- (۲) «هستی» و «چیستی» دو جنبه یک چیزند به این معنا که دو جزء از یک چیزند.
- (۳) مفاهیم «هستی» و «چیستی» دقیق مثل نسبت «کاغذ» و «رنگ کاغذ» هستند.
- (۴) وقتی می‌گوییم «انسان موجود است» تفاوت «انسان» و «وجود» فقط در ذهن و از جهت مفهوم است و در خارج دو مفهوم جداگانه به نام «وجود» و «انسان» نداریم.

- ۷۴- نسبت واژه انسان برای ..... همانند نسبت واژه مثلث به ..... است.
- (۱ حیوان ناطق - کمیت سه‌ضلعی (۲ حیوان ابزارساز - کمیت سه‌ضلعی (۳ حیوان ناطق - شکل سه‌ضلعی (۴ حیوان ابزارساز - کمیت سه‌ضلعی
- ۷۵- چند مورد از عبارتهای زیر نادرست است؟
- (الف) فیلسوفان گذشته به مسائل ماهیت و وجود توجه نداشته‌اند.
 (ب) فارابی راه ابن‌سینا در تحقیق درباره وجود و ماهیت را ادامه داد.
 (ج) یکی از فیلسوفان اروپایی بزرگ که با فلسفه ابن‌سینا آشنا بود (آکوئیناس) است.
 (د) به علت توجه خاص فارابی، بحث وجود و ماهیت با عنوان (مغایرت وجود و ماهیت) نام گرفت.
- (۱) مورد ۱ (۲) مورد ۲ (۳) مورد ۳ (۴) مورد ۴
- ۷۶- به ترتیب صحیح یا غلط بودن عبارات زیر در کدام‌گزینه مشخص شده است؟
- (الف) وجودشناسی خود جزئی از معرفت‌شناسی در معنای عام می‌باشد.
 (ب) حقیقت علم که وجود ذهنی نامیده می‌شود خود از اقسام وجود است.
 (پ) وجود وجه اختصاصی موجود است و ماهیت وجه مشترک آن‌هاست.
 (ت) انسان در هر چیزی که مشاهده می‌کند سه حیثیت می‌یابد.
- (۱) غلط - صحیح - غلط - غلط (۲) غلط - صحیح - غلط - صحیح (۳) غلط - صحیح - صحیح - غلط (۴) صحیح - صحیح - صحیح - غلط
- ۷۷- فلاسفه غرب از طریق ..... و ..... با فلسفه ..... آشنا شدند و در قرن ۱۶ این دیدگاه‌ها جای خود را به دیدگاه ..... و ..... داد.
- (۱) ابن رشد - ارسطو - ابن‌سینا - حس‌گرا - عقل‌گرا
 (۲) ارسطو - ابن‌سینا - ابن رشد - عقل‌گرا - حس‌گرا
 (۳) ابن رشد - ابن‌سینا - ارسطو - عقل‌گرا - حس‌گرا
 (۴) ابن‌سینا - ابن رشد - ارسطو - حس‌گرا - تجربه‌گرا
- ۷۸- کدام‌یک از گزاره‌های زیر صحیح نمی‌باشد؟
- (۱) حقیقت علم، وجود ذهنی نامیده می‌شود.
 (۲) معرفت‌شناسی، درباره شناخت صحبت می‌کند.
 (۳) موضوع دانش فلسفه، وجود می‌باشد.
 (۴) وجود از دو بخش تشکیل شده است.
- ۷۹- کدام‌یک از مباحث اصلی فلسفه نمی‌باشد؟
- (۱) وجود و ماهیت (۲) تقسیم وجود به علت و معلول (۳) ساکن و متحرک (۴) ثابت و متغیر
- ۸۰- علت این‌که تعیین نسبت دو مفهوم هستی و چیستی اشیا یکی از مباحث اولیه فلسفه می‌باشد، چیست؟
- (۱) زیرا اولین بار این مسئله در فلسفه یونانی مطرح شده است.
 (۲) زیرا این دو مفهوم از بدیهیات عقلی حکما در امور فلسفی می‌باشد.
 (۳) زیرا همواره در کنار هم به کار می‌روند.
 (۴) زیرا از پرکاربردترین مفاهیم میان انسان‌ها می‌باشد.
- ۸۱- کدام‌یک از گزاره‌های زیر صحیح می‌باشد؟
- (۱) در جمله «این حیوان تنومند، فیل نام دارد» کلمه «این» به چیستی فیل اشاره دارد.
 (۲) در برخورد با پدیده‌های جهان ابتدا به چیستی اشیا و سپس به هستی آن‌ها آگاهی پیدا می‌کنیم.
 (۳) شناخت اشیا برابر با آگاهی از چیستی آن‌ها، می‌باشد.
 (۴) ماهیت، وجه مشترک موجودات و وجود، وجه اختصاصی آن‌ها است.
- ۸۲- کدام‌یک از گزینه‌های زیر بیانگر آراء ابن‌سینا می‌باشد؟
- (۱) هستی و چیستی دو جنبه یک چیزند و با هم ترکیب شده‌اند.
 (۲) نسبت میان هستی و چیستی مانند نسبت پارچه و رنگ آن نیست.
 (۳) هستی و چیستی، دو مفهوم جداگانه خارجی هستند.
 (۴) تفاوت انسان و وجود فقط در خارج و از جهت مفهوم است.
- ۸۳- کدام‌یک از گزاره‌های زیر فلسفی می‌باشد؟
- (۱) اطلاع از هستی اشیا لزوماً به اطلاع از چیستی آن‌ها منجر نمی‌شود.
 (۲) برخی اشیا هستند که آگاهی ما از چیستی و وجود آن‌ها به یک اندازه است.
 (۳) وجود اشیا امری متمایز و مستقل از چیستی آن‌ها می‌باشد.
 (۴) حمل وجود به اسب با حمل حیوان شیهه‌کننده به آن کاملاً متفاوت است.
- ۸۴- کدام‌یک از گزاره‌های زیر غلط نمی‌باشد؟
- (۱) بیان تعریف حد تام از اشیا نیاز به علتی جدای از وجود خود شیء ندارد.
 (۲) در قضیه «انسان موجود است» محمول جزئی از تعریف می‌باشد.
 (۳) حمل «وجود» به برخی «ماهیت‌ها» از جمله «انسان» نیازمند دلیل است.
 (۴) براهینی که برای حمل وجود به ماهیت اقامه می‌شود نمی‌تواند حسی یا تجربی باشد.

۸۵- حمل کدام یک از محمول‌ها به موضوع نیازمند دلیل نیست؟

- (۱) اسب دونده است. (۲) اسب یال‌دار است. (۳) اسب شیپه‌کننده است. (۴) اسب تربیت‌پذیر است.

۸۶- یکی از اساسی‌ترین عقاید فلسفی موجود در فلسفه اسلامی چیست و پس از چه واقعه‌ای اندیشه‌های توماس آکوئیناس مورد احترام کاتولیک‌ها قرار گرفت؟

- (۱) مغایرت وجود و ماهیت - نائل آمدن به مقام رهبری کلیسای کاتولیک (۲) وجوب و امکان - نائل آمدن به مقام رهبری کلیسای کاتولیک
(۳) مغایرت وجود و ماهیت - ستایش پاپ لویی سیزدهم از فلسفه او (۴) وجوب و امکان - ستایش پاپ لویی سیزدهم از فلسفه او

۸۷- کدام یک از گزاره‌های زیر صحیح می‌باشد؟

- (۱) تفاوت مثلث و شکل سه‌ضلعی، تفاوتی بنیادین است.
(۲) ارسطو در کتاب مابعدالطبیعه به شرح و تفصیل کامل تفاوت‌های وجود و ماهیت می‌پردازد.
(۳) نظریه مغایرت وجود و ماهیت مورد توجه فیلسوفان مسلمان از جمله ملاصدرا قرار گرفت.
(۴) از قرن ۱۷ میلادی با رشد تجربه‌گرایی، این دیدگاه‌ها جای خود را به فلسفه‌های حس‌گرا و تجربه‌گرا دادند.

۸۸- کدام یک از گزاره‌های زیر صحیح نمی‌باشد؟

- (۱) توماس آکوئیناس در نظرات خداشناسی خود، پیرو ابن‌سینا بود. (۲) از پیشگامان رشد ارسطوگرایی در اروپا می‌توان به آلبرت کبیر اشاره کرد.
(۳) پایه‌گذار مکتب تومیسیم از شاگردان آلبرت کبیر بود. (۴) اساسی‌ترین پایه فلسفه اسلامی، مغایرت وجود و ماهیت است.

۸۹- کدام یک از گزینه‌های زیر صحیح می‌باشد؟

- (۱) وجود وجه افتراق موجودات است و ماهیت وجه تشابه آن‌ها است.
(۲) ابن‌سینا فیلسوفی نامدار بود که فارابی راه او را ادامه داد و توجه ویژه‌ای به نسبت میان وجود و ماهیت داشت.
(۳) وقتی می‌گوییم انسان موجود است تفاوت انسان و وجود فقط در ذهن و از جهت مفهوم می‌باشد.
(۴) هستی و چیستی مانند اکسیژن و هیدروژن دو جزء تشکیل‌دهنده یک چیز می‌باشند.

۹۰- کدام یک از گزینه‌های زیر به وجود (هستی) اشاره ندارد؟

- (۱) که تا دانی که در هر ذره خاک
(۲) بخوان تو آیه نور السماوات
(۳) وجود اندر کمال خویش جاری است
(۴) نام فروردین نیارد گل به باغ
یکی نور است تابان گشته زان پاک
که چون خورشید یابی جمله ذرات
تعین‌ها اموری اعتباری است
شب نگردد روشن از اسم چراغ

۹۱- کدام گزینه درباره توماس آکوئیناس صحیح نمی‌باشد؟

- (۱) توماس یکی از رهبران برجسته کاتولیک به شمار می‌رفت و برجسته‌ترین فیلسوف دوران قرون وسطی بود.
(۲) توماس با تأثیرپذیری از فارابی و ابن‌سینا مغایرت وجود و ماهیت را پایه برهان‌های خود در خداشناسی قرار داد.
(۳) پس از این که پاپ لویی سیزدهم فلسفه توماس را به عنوان سرمشق برای تفکر مسیحی انتخاب کرد، اندیشه‌های وی مورد احترام کاتولیک‌ها قرار گرفت.
(۴) توماس با پیروان ابن‌رشد در اروپا مشاجرات فراوان علمی داشت.

۹۲- کدام گزینه صحیح می‌باشد؟

- (۱) ارسطو در کتاب مابعدالطبیعه توضیح مفصلی درباره جدایی وجود از ماهیت ارائه می‌دهد.
(۲) آلبرت کبیر از شاگردان برجسته توماس آکوئیناس بوده است.
(۳) کتاب شفا، مهم‌ترین و جامع‌ترین اثر ابن‌سینا شامل منطق، طبیعیات، ریاضیات و الهیات می‌باشد.
(۴) فرق بین وجود و ماهیت بیشتر از تفکر اسلامی در تفکر غرب مطرح شده است.

۹۳- در کدام یک از گزینه‌های زیر حمل شایع صناعی صورت گرفته است؟

- (۱) مثلث شکل سه‌ضلعی است. (۲) انسان حیوان ناطق است. (۳) انسان موجود است. (۴) انسان موجود ناطق است.

۹۴- نام برهان ابن‌سینا در باب اثبات وجود خدا چیست؟ و چه کسی از پیشگامان رشد ارسطوگرایی در اروپاست؟

- (۱) مغایرت وجود و ماهیت - توماس آکوئیناس (۲) وجوب و امکان - توماس آکوئیناس
(۳) مغایرت وجود و ماهیت - آلبرت کبیر (۴) وجوب و امکان - آلبرت کبیر

۱ | ۱ : بررسی سایر گزینه‌ها

۲) حقیقت علم در وجودشناسی مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۳) تمام اقسام هستی اعم از وجود خارجی و ذهنی در فلسفه مورد بررسی قرار می‌گیرند.

۴) ارسطو در کتاب خود به توضیحات «کوتاهی» اکتفا می‌کند.

۲ | ۳ : بررسی سایر گزینه‌ها

۱) افراد به محض برخورد با چیزی به وجود آن پی می‌برند، نه به ماهیت آن.

۲) گسترش بحث «مغایرت وجود و ماهیت» موجب مناقشات فراوانی در اروپا شد.

۳ | ۳ : بررسی سایر گزینه‌ها

۳) در این گزینه «حمل» از نوع ذاتی می‌باشد.

۴ | ۳ : بررسی سایر گزینه‌ها

۴) مفهوم سیمرغ را فرض کنید: اگر وجود عین ماهیت باشد و بالعکس باید صرف تصور ماهیت سیمرغ برای آن قائل به وجود باشیم. حال آن‌که می‌دانیم سیمرغ وجود خارجی ندارد.

۴ | ۴ : بررسی سایر گزینه‌ها

۱) هستی و چیستی دو جنبه یک چیزند و به این معنا نیست که آن‌ها دو جزء از یک چیزند و با هم ترکیب شده‌اند.

۲) وجه مشترک تمام موجودات، همان موجود بودن می‌باشد و نمی‌توان گفت موجودات وجه مشترک ندارند.

۳) انسان می‌خواهد از چیستی موجودات آگاه بشود، هر چند این آگاهی کامل نباشد.

۱ | ۵ : نام دیگر اصل مغایرت وجود و ماهیت، زیادت وجود بر ماهیت در ذهن می‌باشد.

۳ | ۶ : آکوئیناس برجسته‌ترین فیلسوف قرون وسطی بود.

۳ | ۷ : بررسی گزینه‌ها

تمام ایبات اشاره به صرف آفرینش (هستی) موجودات دارند. مفهوم بیت اول هم همان آفرینش می‌باشد چرا که قدما معتقد بودند تمام آفرینش از یک نقطه و سپس یک خط به وجود آمده است.

در گزینه (۳) شاعر با تشبیهی که میان سنگ و سیه‌دل برقرار کرده می‌خواهد ویژگی این نوع انسان‌ها را به ما نشان دهد که پندپذیر نیستند. آوردن ویژگی اشاره دقیقی به ماهیت و چیستی دارد.

۱ | ۸ : شاعر ضمن اشاره به خطرات راه، به دنبال منصرف کردن مخاطب از جست‌وجو درباره عالم وجود (موضوع دانش فلسفه) می‌باشد.

۴ | ۹ : بررسی سایر گزینه‌ها

در گزینه‌های (۲) و (۳) صحبت از اشتباه انتخاب کردن هدف یا کوششی برای انجام ندادن آن است. در گزینه (۴) ارتباط معنایی با صورت سؤال وجود ندارد.

۴ | ۹ : راجر بیکن نظری نزدیک به آکوئیناس دارد تعیین نسبت دو مفهوم «هستی» و «چیستی» یکی از مباحث اولیه فلسفه است.

۲ | ۱۰ : انسان در مواجهه با هر چیزی، به هر دو حیثیت (وجود و ماهیت) توجه می‌کند.

۱۱ | ۳ : بررسی سایر گزینه‌ها

۱) بین مرغ آتش خوار و وجود یک رابطه امکانی برقرار است.

(یعنی مفهوم اول می‌تواند موجود باشد یا نباشد)

۲) برعکس این گزینه صدق می‌کند.

۴) ارسطو نفی‌کننده جدایی وجود ماهیت نیست، بلکه خود معتقد به مفارقت وجود و ماهیت می‌باشد.

۴ | ۱۲ : در گزینه (۱ و ۲) صرفاً به وجود خدا و آفریننده اشاره شده است.

۲ | ۱۳ : یکی از اساسی‌ترین عقاید فلاسفه در تفکر اسلامی - فرق وجود و ماهیت می‌باشد. آکوئیناس که با فلسفه ابن‌سینا آشنا بود این نظر را در اروپا گسترش داد و موجب مناقشات فراوان شد.

۲ | ۱۴ : پرداختن ملاحظراً به این بحث ممانعتی برای ورود دیگر فلاسفه ایجاد نکرد و این بحث‌ها تا امروز هم ادامه یافته است. شفا شامل: منطق، ریاضیات، طبیعات و الهیات است.

۱ | ۱۵ : زیادت وجود بر ماهیت امری ذهنی می‌باشد. چرا که در خارج، یک نوع داریم که حاصل اجتماع وجود و ماهیت می‌باشد.

۳ | ۱۶ : انسان وجود دارد. انسان دارنده وجود است. بنابراین موضوع معمول نسبت

محمول خاص (وجود) را به تمام انواع که درباره وجود آن‌ها می‌اندیشیم نسبت می‌دهیم.

۳ | ۱۷ : مفاهیمی که در جایگاه محمول قضایای حقیقی می‌نشینند، وجود نام دارد که در ذهن مغایر با ماهیت می‌باشد، اما در خارج (عالم عینی) متحد با آن می‌باشند.

۴ | ۱۸ : مصداق ما در خارج دارای وجود و ماهیت متحد و در ذهن، دارای وجود و ماهیت مغایر می‌باشد.

۱ | ۱۹ : علت وجود اصل مغایرت وجود و ماهیت: اگر این دو مغایرت نداشته باشند صرف شناخت هر ماهیتی باید وجود آن را تصدیق کرد.

۲ | ۲۰ : فلاسفه غرب از طریق ابن‌سینا با فلسفه ارسطویی آشنا شدند. عینیت (یکسانی) وجود و ماهیت مردود است ولی زیادت (مغایرت) آن‌ها مقبول است.

۲ | ۲۱ : موضوع فلسفه هستی یا وجودشناسی است که از آن به مابعدالطبیعه یاد می‌شود. قابل ذکر است که مابعدالطبیعه با ماوراءالطبیعه تفاوت دارد.

مابعدالطبیعه علم به هستی ماوراءالطبیعه است. قسمتی از هستی مابعدالطبیعه است و وجود همان هستی و وجودشناسی مابعدالطبیعه است و ماهیت همان چیستی می‌باشد.

۱ | ۲۳ : موضوع فلسفه درباره وجود است که به آن مابعدالطبیعه می‌گویند. مابعدالطبیعه فقط موجودات را از نظر بودن بررسی می‌کند نه چگونه بودن.

۳ | ۲۴ : همان‌طور که کتاب بیان کرده است معرفت‌شناسی درباره حقیقت علم بحث می‌کند و بخشی از هستی‌شناسی به معنای عام است.

۳ | ۲۵ : مسائل فلسفه اولی یا مابعدالطبیعه یا وجودشناسی همان علت و معلول - ثابت و متغیر - واجب و ممکن را شامل می‌شود.

۲۶ \ ۳ بررسی سایر گزینه ها

مهم ترین موضوع فلسفه ثابت و متغیر نمی باشد. (رد گزینه ۱)
بزرگ ترین فیلسوف اسلامی غزالی نیست. (رد گزینه ۲)

موضوع اصلی فلسفه وجود یا مابعدالطبیعه است نه ما فی الطبیعه (رد گزینه ۴)

۲۷ \ ۲ یکی از مباحث اولیه فلسفه تعیین نسبت دو مفهوم هستی و

چیستی می باشد. دو مفهوم هستی و چیستی هم در کنار هم به کار می روند نه در مقابل هم.

۲۸ \ ۲ پدیده هایی که ماهیت دارند اما وجود ندارند، معمولاً اموری خیالی

هستند و از ذهن شاعر یا نویسنده نشأت گرفته اند مثل غول - دیو - ققنوس - سیمرغ - سراب و ...

۲۹ \ ۲ عامل اشتراک - وجود عامل تمایز - ماهیت

۳۰ \ ۳ بررسی سایر گزینه ها

بیت شعر گزینه ۱ مرتبط با جمله نیست. (رد گزینه ۱)

ماهیت همه پدیده ها با وجود آن ها در ذهن ما مغایر است. (رد گزینه ۲)

مثال گزینه ۴ برعکس است. یعنی ما به ماهیت ققنوس آگاهیم ولی وجود آن،

اثبات نشده است. (رد گزینه ۴)

۳۱ \ ۳

۳۲ \ ۲ بررسی سایر گزینه ها

وقتی ابن سینا می گوید هستی و چیستی دو جنبه یک چیزند به این معنا نیست

که می توانند با هم ترکیب شوند. (رد گزینه ۱)

اولین فیلسوف اسلامی که به مغایرت وجود و ماهیت پرداخت (فارابی) بود. (رد گزینه ۳)

مابعدالطبیعه اثر معروف ارسطو است. (رد گزینه ۴)

۳۳ \ ۲ اشیایی که هم هستی دارند و هم چیستی - مبل

پدیده ای که هستی دارد ولی ما از چیستی آن مطلع نیستیم - روح

پدیده ای که ممکن است چیستی داشته باشد اما هستی ندارد - دیو

۳۴ \ ۳ مهم ترین و جامع ترین اثر ابن سینا، شفا نام دارد.

۳۵ \ ۳ نکته دو مفهوم که در حالت تساوی اند از نظر مصادیق برابرند اما

ممکن است از نظر ادبی یکی گسترش یافته باشد مثل همان انسان که گسترده شده آن، حیوان ناطق است.

۳۶ \ ۲ هرگاه در نسب اربعه دو مفهوم در حالت تساوی باشند حمل ضروری

رخ می دهد. گزینه ۳) گرچه صحیح است، اما ارتباطی به صورت سؤال ندارد.

نکته حمل وجود و هستی نیازمند دلیل نیست.

۳۷ \ ۳ اگر ماهیت وجود شود همه پدیده ها مشترک در یک ذات می شوند و

مصادیق آن ها هم برابر می شود. گزینه ۴) صحیح است ولی ارتباطی به سؤال ندارد.

۳۸ \ ۴ انسان حیوان ناطق است - حمل ذاتی

گرچه حیوان میومیکننده است - حمل ذاتی

خداوند وجود دارد - شایع صناعی

۳۹ \ ۱ به حملی که مفهوم موضوع و محمول یکی باشد حمل ذاتی می گویند

که دو مفهوم دارای مصادیق یکسان اند.

۴۰ \ ۱ برجسته ترین فیلسوف قرون وسطی، توماس آکوئیناس است که با

اندیشه های ابن سینا آشنا و گاهی ادامه دهنده آن بود.

۴۱ \ ۱ از پیشگامان رویکرد عقلی - توماس آکوئیناس

از پیشگامان رشد ارسطوئیسم - توماس آکوئیناس نمی باشد، بلکه آلبرت کبیر است.

۴۲ \ ۴

۴۳ \ ۳ استاد توماس آکوئیناس آلبرت کبیر بود که از پیشگامان

ارسطوئیسم می باشد.

۴۴ \ ۱ شفا شامل ۴ فصل الهیات - ریاضیات - منطق - طبیعیات می باشد.

۴۵ \ ۳ فیلسوفان گذشته نسبت به فارابی و ابن سینا نسبت به بحث وجود

و ماهیت توجه کمتری داشتند. کتاب اصول فلسفه و روش رئالیسم اثر علامه طباطبایی است. در قسمت سوم سؤال هم علت و معلول ربطی به هم ندارند.

۴۶ \ ۱ تفاوت وجود و ماهیت تنها در ذهن رخ می دهد و در جهان عینی

تفاوتی ندارند.

۴۷ \ ۴ نام دیگر برهان ابن سینا وجوب و امکان می باشد و ابن سینا از تفاوت

وجود و ماهیت توانست اصل وجوب و امکان را نتیجه بگیرد.

۴۸ \ ۳ آلبرت کبیر و راجر بیکن نظرانی نزدیک به آکوئیناس داشته اند نه

همانند.

۴۹ \ ۲ ابن سینا و ابن رشد سبب آشنایی فلاسفه غربی با فلسفه ارسطویی شدند.

۵۰ \ ۴ دیدگاه های فلاسفه ای مثل توماس آکوئیناس - آلبرت کبیر تا قرن

۱۶ دوام آورد و بعد جای خود را به حس گرایی داد.

۵۱ \ ۱ حمل ذاتی حملی است که دو مفهوم با هم برابرند و مصادیق

یکسانی دارند که در این نوع حمل، حمل محمول به موضوع نیاز به دلیل ندارد.

۵۲ \ ۱ نکته مغایرت وجود و ماهیت تنها در ذهن رخ می دهد در جهان عینی

هستی و چیستی در ذهن با هم مغایرت دارند. فلاسفه اسلامی هم

به این مغایرت اعتقاد دارند و اولین کسی که به این اصل توجه کرد ابن رشد نبود.

۵۴ \ ۴ از نتایج مغایرت وجود و ماهیت این است که هر ماهیتی تنها

نشان دهنده یک ذات می باشد.

۵۵ \ ۴ اشاره به ذات اشیاء - چیستی

۵۶ \ ۴ مغایرت وجود و ماهیت در ذهن انسان رخ می دهد.

نکته کسی که به موضوع مطرح شده در صورت سؤال معتقد باشد، سوفیست

نامیده می شود.

۵۷ \ ۱ بررسی سایر گزینه ها

قوه ذهن می تواند از یک حقیقت مفاهیم متعددی کسب کند. (رد گزینه ۲)

ماهیت و وجود اشیاء در ذهن از هم جدا هستند. (رد گزینه ۳)

ممکن است هستی چیزی را بدانیم ولی چیستی آن را ندانیم، مثل ملائکه

مقرب (رد گزینه ۴)

۵۸ \ ۳ در حمل اولی ذاتی، اختلاف بین موضوع و محمول اعتباری است.

۵۹ \ ۱ در حمل اولی ذاتی، موضوع و محمول هم از نظر مفهوم و هم از

نظر مصداق، مشترک هستند.

۴ \ ۶۰

۱ \ ۷۶ معرفت‌شناسی خود جزئی از وجودشناسی است. (رد الف)

۴ \ ۶۱

کلیه موارد مطرح شده در سؤال، کاملاً صحیح هستند.

۱ \ ۶۲

برای بیان بودن و هستی یک پدیده از قضایایی ۲ جزئی بهره می‌بریم.

۲ \ ۶۳

معرفت‌شناسی که درباره حقیقت علم صحبت می‌کند، خود بخشی

از هستی‌شناسی به معنای عام است نه معنای خاص

۳ \ ۶۴

به هر ترتیب مباحث اصلی فلسفه علاوه بر تقسیم وجود به (وجود

خارجی) و (وجود ذهنی)، مباحثی مانند رابطه (هستی با چیستی) و تقسیم وجود

به علت و معلول، واجب و ممکن - ثابت و متغیر و مانند این‌ها را نیز شامل می‌شود.

۲ \ ۶۵

هر دو کتاب اثر فیلسوف بزرگ (علامه طباطبایی) است.

۳ \ ۶۶

(شریک‌الباری) از جمله مواردی است که هیچ‌گاه وجود نداشته و

ندارد و هیچ‌گاه انسان آن را واقعی نپنداشته است و (آب) در گزینه (۴) جزو

موارد واقعی است که نیازهای ما را رفع می‌کند.

۲ \ ۶۷

هنگامی که جمله اسنادی با فعل (هست) و (است) به کار می‌بریم

یعنی آن چیز وجود دارد و چیستی موجودات جهان هیچ‌گاه مشترک نیست و

متفاوت است.

۳ \ ۶۸

چیستی اشیا و ذات اشیا هر دو به یک معنی و به معنی (چه چیز

بودن) آن هستند، پس عبارت (ماهیت)، با آن‌ها مرتبط است. در جملات حملی

وقتی می‌گوییم (آن معلم فداکار است) محمول قضیه نشان از وجود آن موضوع

دارد و جملات اسنادی که (است) و (هست) دارد نشان از وجود است.

۳ \ ۶۹

نکته معرفت‌شناسی هم که درباره حقیقت علم صحبت می‌کند،

خود بخشی از هستی‌شناسی به معنای علم است. یعنی (معرفت‌شناسی) خود

زیرمجموعه (هستی‌شناسی) است.

۳ \ ۷۰

ابن‌سینا بود که راه فارابی را ادامه داد. (گزینه ۳ برعکس توضیح داده

شده است.)

۳ \ ۷۱

وقتی می‌گوییم (انسان موجود است) تفاوت انسان و وجود فقط در

ذهن و از حیث مفهوم است.

۳ \ ۷۲

واقعیت یک چیز یعنی وجود داشتن. (علی موجود است) یک قضیه

دوجزئی است که نشان از واقعیت یک شیء دارد.

۴ \ ۷۳ بررسی سایر گزینه‌ها

انسان و وجود دو مفهوم مختلف و متفاوت‌اند، نه دو موجود جداگانه که در گزینه

(۱) دو کلمه (موجود) و (مفهوم) جابه‌جا شده است. (رد گزینه ۱)

در گزینه (۲) نیست حذف شده است.

مفاهیم هستی و چیستی مثل کاغذ و رنگ کاغذ نیست. (رد گزینه ۳).

۳ \ ۷۴

اصولاً لفظ انسان برای همین چیزی که (حیوان ناطق) است به کار

می‌رود، همان‌طور که از واژه مثلث برای (شکل سه‌ضلعی) استفاده می‌شود.

۴ \ ۷۵

فیلسوفان گذشته هم مانند ارسطو به این بحث توجه داشته‌اند.

ابن‌سینا راه فارابی را ادامه داد. به علت توجه خاص ابن‌سینا بود که این بحث به

عنوان (مغایرت وجود و ماهیت) نام گرفت.

۴ \ ۷۷

معرفت‌شناسی درباره حقیقت علم صحبت می‌کند

۲ \ ۷۸

معرفت‌شناسی درباره حقیقت علم صحبت می‌کند

۳ \ ۷۹

بررسی سایر گزینه‌ها

۴ \ ۸۰

۱ و ۲) در کتاب مطرح نشده است و گزینه (۳) اولاً از قید اشتباه و ثانیاً از علتی

غیر از علت ذکر شده در کتاب استفاده کرده است.

۳ \ ۸۱

بررسی سایر گزینه‌ها

(۱) به هستی یا وجود اشاره می‌کند.

(۲) در برخورد با پدیده‌های جهان ابتدا به هستی و سپس به چیستی اشاره می‌کنیم.

۴ \ ۸۲

بررسی سایر گزینه‌ها

(۴) جای ماهیت و وجود عوض شود.

(۱) با هم ترکیب نمی‌شوند.

(۳) دو مفهوم ذهنی جداگانه هستند.

(۴) تفاوت فقط در ذهن است.

۴ \ ۸۳

بررسی سایر گزینه‌ها

(۱، ۲ و ۳) در بخش تکمیل گزاره‌های صفحه ۴ مطرح شده است و کتاب درسی

هیچ‌کدام از گزاره‌ها را فلسفی ندانسته است، بلکه دارای تبیین فلسفی دانسته است.

۱ \ ۸۴

بررسی سایر گزینه‌ها

حمل وجود به این ماهیت‌ها جزوی از تعریف قرار نمی‌گیرد (گزینه ۲) مشکل

در قید برخی است و باید به هر ماهیت تغییر پیدا کند (گزینه ۳) این براهین

می‌تواند دلایل حسی و تجربی یا عقلی محض باشد (گزینه ۴)

۳ \ ۸۵

۳ \ ۸۶

۳ \ ۸۷

بررسی سایر گزینه‌ها

(۱) تفاوت در گستردگی دارند.

(۲) فقط به نکاتی کوتاه بسنده می‌کند.

(۴) از قرن ۱۶

۴ \ ۸۸

یکی از اساسی‌ترین پایه‌های فلسفه اسلامی، مغایرت وجود و ماهیت است.

۳ \ ۸۹

بررسی سایر گزینه‌ها

وجود وجه تشابه موجود و ماهیت وجه افتراق موجودات می‌باشد (۱). ابن‌سینا

بود که راه فارابی را در بحث هستی و چیستی ادامه داد. (۲)

هستی و چیستی با این‌که در ذهن دو مفهوم متفاوت و جدا از هم هستند ولی

آن‌ها دو جزء تشکیل‌دهنده یک چیز در عالم خارج نمی‌باشند (۴). دقت داشته

باشید که ما در عالم خارج چیزی را به عنوان وجود صرف و چیزی را به عنوان

ماهیت صرف نمی‌بینیم و درک نمی‌کنیم ولی یک موجود در ذهن ما به وجود

و ماهیت جدا از هم تقسیم می‌شود که البته منظورمان از وجود و ماهیت هم

مفهوم‌شان می‌باشد.

۹۸ \ ۳ چون یار در این شعر به معنای خداست و خدا هم جزء چیزهایی است که از هستی آن‌ها خبر داریم ولی از چیستی آن‌ها خبر نداریم. مسجد هم که مثل خیلی چیزهای دیگر از هستی و چیستی شان خبر داریم.

بررسی سایر گزینه‌ها

سیل، باده (۱) / یعقوب، مصر (۲) / دیوار و نردبان (۴) / چیزهایی هستند که از چیستی و هستی شان خبر داریم.

نکته امری که از هستی و چیستی آن‌ها خبر داریم مانند در، دیوار، اسب، انسان، خانه، مسجد و همه چیزهایی که از چگونگی و وجودشان خبر داریم.

اموری که از چیستی نه ولی از هستی شان با خبریم مانند خدا و تمام موجودات فراطبیعی که از هستی آن‌ها بر طبق آیات و روایات خبر داریم ولی از چیستی آن‌ها خبر نداریم.

اموری که از چیستی آن‌ها با خبریم ولی از هستی شان خبر و حتی در علوم هم کاربرد دارند مانند نظریه کوانتوم، نظریه نسبیت، اعداد و ارقام، فرمول‌های علوم مختلف

۹۹ \ ۴ با توجه به آشنایی توماس با فلسفه ابن‌سینا، نظر ابن‌سینا را در اروپا گسترش داد و موجب مناقشات فراوانی شد.

۱۰۰ \ ۲

بررسی سایر گزینه‌ها

به کارگیری حس در شناخت مورد قبول همگان است. (۱) وجود حقیقت را جز گرگیاس کس دیگری انکار نکرده است (۳).

درستی تجربه و آزمایش هم که مورد قبول همگان مخصوصاً سوفیست‌ها است. جدایی ماهیت از وجود در ذهن است و از انتزاع نشأت می‌گیرد و جدایی ماهیت از وجود مورد قبول همه فیلسوفان و مورد نفی سوفیست‌ها می‌باشد.

۱۰۳ \ ۱ بررسی سایر گزینه‌ها

فهم و درک یک جمله در ذهن ما اتفاق می‌افتد زیرا در عالم خارج ما نمی‌توانیم «چیستی» و «هستی» یک موجود را جدا کنیم (۲). ما واقعیت شیر را در ذهن جدا می‌کنیم نه خود شیر را (چیستی) (۳). هستی به ماهیت حمل می‌شود. (۴) ماهیت وجود در ذهن انفصال پیدا می‌کنند و این توسط قوه خیال صورت می‌گیرد.

نکته قوه خیال (تجرید - انتزاع) توانایی ساخت مفاهیم مختلف از یک مفهوم واحد را داراست.

۱۰۵ \ ۲ ادراک ما از واقعیات جهان قضایای متشکل از موضوع‌های مختلف (چیستی) و محمول واحد (هستی) می‌باشد.

۱۰۶ \ ۳ اسناد هستی به یک مورد در حالت قضیه‌ای دو جزئی است:

۱ موضوع (ماهیت) ۲ محمول (هستی)

۱۰۷ \ ۴

۱۰۸ \ ۳

۱۰۹ \ ۱ اگر مفهوم وجود عین مفهوم ماهیت باشد، دیگر اقامه دلیلی برای ماهیت نیاز نبود و صرف تصرف کردن هر ماهیتی برای اثبات وجود داشتن آن کافی است.

۹۰ \ ۴ در گزینه‌های (۱ و ۲) از نور سخن به میان آورده و در گزینه (۳) هم که به طور خیلی واضح هم به وجود و هم به ماهیت اشاره کرده است ولی در گزینه (۴) مفهوم دیگری مدنظر است.

۹۱ \ ۲ **نکته** توماس آکوئیناس فقط با تأثیرپذیری از ابن‌سینا مغایرت وجود و ماهیت را پایه برهان خداشناسی خود قرار داد.

بررسی سایر گزینه‌ها

ارسطو در کتاب مابعدالطبیعه به توضیح کوتاهی در مورد جدایی وجود از ماهیت ارائه می‌دهد (۱). توماس آکوئیناس شاگرد آلبرت کبیر بوده (۲). فرق بین وجود و ماهیت بی‌تردید یکی از اساسی‌ترین آراء و عقاید فلسفی در تفکر اسلامی است و در تفکر اسلامی بیشتر از تفکر غرب جلوه کرده است. (۴)

بررسی سایر گزینه‌ها

از آن جایی که در گزینه (۱، ۲ و ۴) موضوع همان محمول است، پس در این قضایا حمل اولی ذاتی صورت گرفته است. همان‌طور که در منطق سال دهم خواندیم، هر مفهومی برای خود تعریفی دارد و هر تعریفی عین خود آن مفهوم می‌باشد، یعنی وقتی می‌گوییم حیوان ناطق، منظورمان همان انسان است و وقتی تعریف یا مفهوم یکسان از یک موضوع را در جای محمول قضیه می‌گذاریم حال یک حمل اولی ذاتی صورت گرفته است و وقتی محمول با موضوع متفاوت باشد، حمل شایع صناعی صورت گرفته است.

بررسی سایر گزینه‌ها

مغایرت وجود و ماهیت به عنوان یک بحث و نظر توسط ابن‌سینا مطرح شده است که پایه و اساس یکی از برهان‌های ابن‌سینا در اثبات وجود خدا با عنوان برهان «وجوب و امکان» قرار گرفته است (۱ و ۳) - آلبرت کبیر یکی از پیشگامان رشد ارسطوگرایی در اروپا بوده است. (۲ و ۱)

بررسی سایر گزینه‌ها

از آن جا که در گزینه‌های (۲، ۳ و ۴) مفهوم محمول همانند مفهوم موضوع است پس حمل اولی ذاتی صورت گرفته است ولی در گزینه (۱) یک حمل غیرضروری یا شایع صناعی صورت گرفته است.

بررسی سایر گزینه‌ها

حقیقت علم وجود ذهنی نامیده می‌شود. (رد گزینہ ۲ و ۴)

گزاره (کتاب مابعدالطبیعه اثر ارسطو می‌باشد) صحیح است. (رد گزینہ ۳)

انسان در هر چیزی که مشاهده می‌کند دو حیثیت می‌یابد: حیثیت موجود بودن و حیثیت چیستی داشتن - بنابراین قسمت دوم گزینه ۱ غلط است و پاسخ مد نظر همین گزینه است.

۹۷ \ ۱ عبارت ب: ماقض از هستی موجودات ماوراءطبیعی خبر داریم. عبارت

پ: هستی و چیستی دو چیز یک چیزند و این به معنای آن نیست که دو جزء یک چیز باشند. عبارت ت: وجود و ماهیت فقط در ذهن از یکدیگر جدا می‌شوند و در عالم خارج ما چیز جدایی به عنوان وجود و ماهیت مشاهده نمی‌کنیم.